

Virpi Tolonen

**MAASEUDUN KEHITTÄMISHANKKEIDEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI POH-
JOIS-POHJANMAALLA**

Kyselytutkimus projektipäälliköille

MAASEUDUN KEHITTÄMISHANKKEIDEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI POHJOIS-POHJANMAALLA

Kyselytutkimus projektipäälliköille

Virpi Tolonen
Opinnäytetyö
Kevät 2021
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma

Tekijä: Virpi Tolonen

Opinnäytetyön nimi: Maaseudun kehittämishankkeiden vaikuttavuuden arviointi Pohjois-Pohjanmaalla – Kyselytutkimus projektipäälliköille

Työn ohjaaja: Outi Virkkula

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2021

Sivumäärä: 37 + 1 liite

Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää Pohjois-Pohjanmaan ELY- keskuksen ja maakunnan viiden Leader-ryhmän rahoittamien kehittämishankkeiden projektipäälliköiden mielipiteitä hankkeiden paikallisesta ja alueellisesta vaikuttavuudesta sekä sen arvioinnista. Vaikuttavuuden arviointiin on kehitteillä malli Vaikuttavuus esiin -hankkeessa, jota hallinnoi Nouseva Rannikkoseutu ry. Kyseinen hanke on opinnäytetyöni toimeksiantajana ja Oulun ammattikorkeakoulu on hankkeen osatoteuttajana. Opinnäytetyö on kyselytutkimus. Kysely ja sen analysointi tehtiin Webropol-ohjelmalla.

Maaseudun kehittämishankkeet toteuttavat maaseudun kehittämisselityöpolitiikan kolmea toimenpidettä: koulutus ja tiedonvälitys, maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen sekä yhteistyö. Toimenpiteitä toteuttaa hankekenttä, joka noudattaa kansallisen maaseutuohjelman valitsemia Euroopan komission tavoitteita. Edellisten lisäksi on vielä maaseudun Leader-ryhmät, jotka laativat omat paikalliset strategiansa maaseudun kehittämiseksi.

Hankkeen on arvioitava oman toimintansa tulokset, vaikutukset ja vaikuttavuus sekä raportoitava siitä rahoittajalle. Vastuu hankkeiden arvioinnista on hankkeen projektipäälliköllä. Projektipäälliköille lähetetyllä kyselyllä haluttiin kartoittaa, mitkä asiat ovat tällä hetkellä toimivia maaseudun erilaisten kehittämishankkeiden vaikuttavuusarvioinnissa ja mitä pitää muuttaa.

Kysely osoitti, että projektipäälliköt keräävät hankkeen elinkaaren aikana tietoa vaikuttavuusarviointia varten ja dokumentoivat sitä. Hankkeen tavoitteiden saavuttaminen on kuitenkin monelle kyselyyn vastanneelle ainoa tilaisuus todeta hankkeen aikaansaama vaikuttavuutta tapahtuneen.

Tietoperustan kokoamiseen on käytetty Euroopan komission verkkosivuja ja sieltä ladattavia asiakirjoja, suomalaisia maa- ja metsätalousministeriön lähteitä sekä suomalaisten maakuntien, kuntien ja kyläyhteisöjen verkkosivuja.

Asiasanat: Euroopan komissio, maaseutupolitiikka, maaseuturahasto, kehittämishanke, arviointi, vaikuttavuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries

Author: Virpi Tolonen

Title of thesis: Impact Evaluation of Rural Development Projects in Northern Ostrobothnia. Survey for Project Managers

Supervisor: Outi Virkkula

Term and year when the thesis was submitted: spring 2021

Number of pages: 37 + 1 appendix

The task of this thesis was to find out the opinions of the project managers of the development projects funded by the Northern Ostrobothnia ELY Center and of the five Leader groups in the province about the local and regional impact of the projects and their evaluation. A model for impact assessment is being developed in the Vaikuttavuus Esiin project, which is managed by the Nouseva Rannikkoseutu ry, which commissioned my thesis. The survey and its analysis were conducted using the Webropol program.

Rural development projects contribute to three rural development policy measures: education and communication, rural service and village development, and cooperation. The measures will be implemented by a project sector that complies with the objectives of the national rural development programme. In addition to the above, there are Leader Community Initiative Groups in rural areas, which draw up their own local strategies for rural development.

The project must evaluate the results, impact and effectiveness of its own activities and report to the funder. The project manager is responsible for project evaluation. The questionnaire sent to project managers was intended to identify functional measures with impact assessment in various rural development projects and what needs to be changed.

The survey showed that project managers collect and document information for impact assessment during the project life cycle. However, the achievement of the project's objectives is the only opportunity for many respondents to state that the effectiveness generated by the project has taken place.

The European Commission's website and downloadable documents, Finnish sources from the Ministry of Agriculture and Forestry, and the websites of Finnish provinces, municipalities and village communities have been used to compile the information base.

Keywords: European Commission, rural policy, rural development fund, development project, impact evaluation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	EUROOPAN YHTEINEN MAATALOUSPOLITIikka JA MAASEUDUN KEHITTÄMISHANKKEET	7
2.1	Maaseuturahasto	8
2.2	Maaseutualueen tunnistaminen	11
2.3	Maaseudun kehittämisohjelma ja vastuut.....	13
2.4	Maaseudun kehittämisverkosto ja LEADER.....	14
3	HANKKEEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI.....	15
3.1	Logiikkamalli.....	15
3.2	Muutosteoria	16
3.3	Esimerkkinä ympäristövaikutusten arviointi.....	16
4	KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET	18
4.1	Taustatiedot ja aikaisempi hanketyöskentely	18
4.2	Vaikuttavuus kehittämissankkeissa	19
4.3	Vastaajien mielipiteitä vaikuttavuudesta	21
4.4	Näkemyksiä hankkeen vaikuttavuuden arvioinnista	22
4.5	Vaikuttavuuden arvioinnissa saatu tuki.....	24
4.6	Vastaajien määritelmät hanketyössä onnistumisesta	24
4.7	Seuranta- ja arviointimenetelmien käyttö	26
4.8	Vaikuttavuuden arviointi -teemaan liittyvät kommentit.....	26
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
6	POHDINTA	31
	LÄHTEET.....	33
	LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Maaseutuohjelmakaudella 2014–2020 Pohjois-Pohjanmaalla on aloitettu 1325 maaseuturahaston rahoittamaa hanketta (Ruokavirasto 2021). Maakunnittain vertailtuna määrä on suurin kaikista Suomen maakunnista. Hankkeiden vaikuttavuustietoa on saatavilla erilaatuisesti, eikä yhdenmukaista vaikuttavuuden arviointimallia maaseudun kehittämishankkeille ole olemassa.

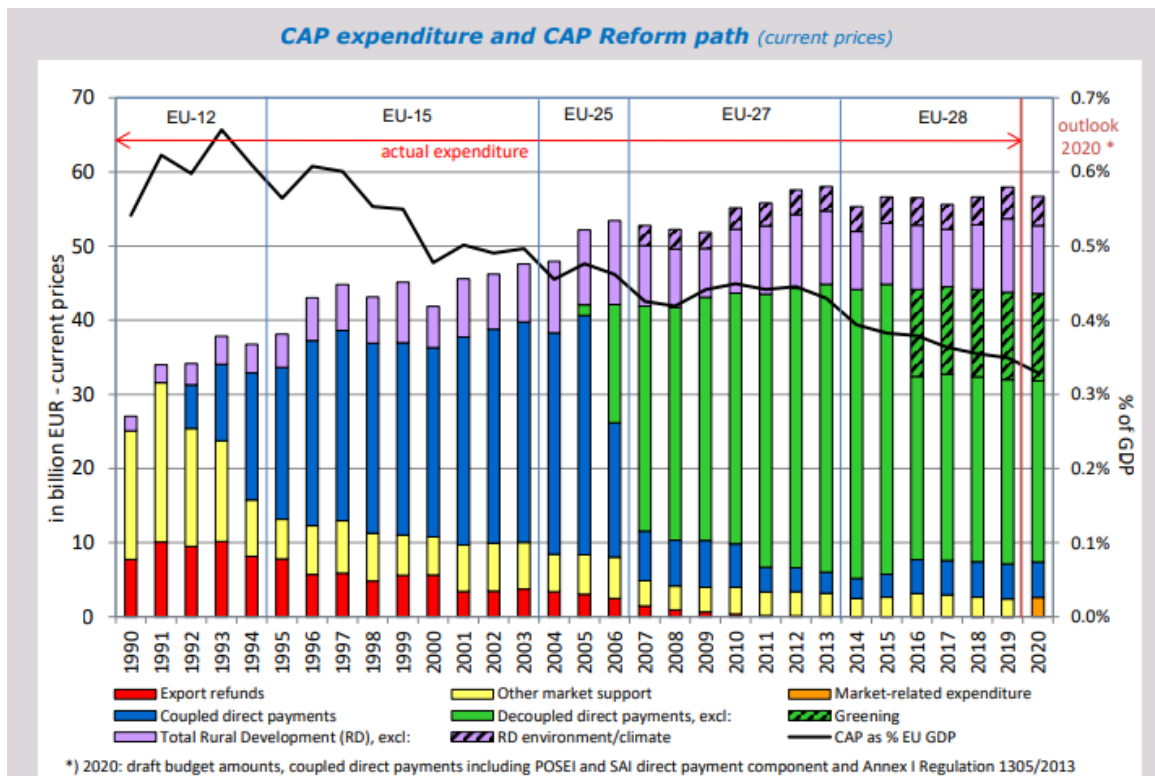
Opinnäytetyön tavoite oli selvittää maaseuturahaston Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja maakunnan viiden Leader-ryhmän välityksellä rahoittamien kehittämishankkeiden projektipäälliköiden mielipiteitä hankkeiden paikallisesta ja alueellisesta vaikuttavuudesta sekä sen arvioinnista. Hankkeita eli toimenpiteitä toteuttaa hankekenttä, joka noudattaa Manner-Suomen maaseutuohjelman tavoitteita. Erillinen maaseudun kehittämisen toimenpide on EU:n asetuksella säädetty Leader-ryhmät; Leader-ryhmät laativat omat paikalliset strategiansa pysyen kuitenkin komission prioriteeteissa.

Hanke arvioi oman toimintansa tulokset, vaikutukset ja vaikuttavuuden sekä raportoi siitä rahoittajalle. Maaseudun kehittämishankkeiden rahoittajina olivat ohjelmakaudella 2014–2020 EU:n maaseuturahasto 42 %:n osuudella, Suomen valtio 38 %:n osuudella ja kolmas osapuoli, kuten kunta tai rekisteröidyt yritykset tai yhteisöt 20 %:n osuudella. Maksuosuudet ovat varauksia ja vaihtelevat erityyppisissä hankkeissa. Vastuu hankkeiden arvioinnista on hankkeen projektipäälliköillä, jotka tekevät vaikuttavuusarvioinnin hankkeen loppuraportteihin.

Opinnäytetyöni on kyselytutkimus projektipäälliköille, kyselyyn osallistuneiden projektipäälliköiden hankkeet olivat meneillään kyselyajankohtana vuonna 2021. Tavoitteena oli kerätä aineistoa ja tuottaa tietoa Vaikuttavuus esiin -hankkeelle maaseuturahaston tukemien kehittämishankkeiden vaikuttavuuden arvioinnista paikallisesti ja alueellisesti Pohjois-Pohjanmaalla.

2 EUROOPAN YHTEINEN MAATALOUSPOLITIikka JA MAASEUDUN KEHITTÄMISHANKKEET

Euroopan unionin vanhimpia politiikoita on yhteinen maatalouspolitiikka – Common Agricultural Policy (CAP). Se on ollut pääroolissa Euroopan yhdentymisessä Euroopan talousyhteisön perustamisesta 1967 lähtien. Kuviossa 1 esitetään Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan menokehitys ja uudistukset alkaen vuodesta 1990 ja päättyen vuoden 2020 budjettiluonnoksen rahoitusmääriin. Vasemmanpuoleinen asteikko osoittaa euromäärät miljardeissa. Oikeanpuoleinen asteikko osoittaa CAP-menojen osuuden EU:n bruttokansantuotteesta, joka kuvataan viivakuviona. Kaavion pylväävät osoittavat, mistä vuotuiset CAP-menot koostuivat. Vuoteen 1991 saakka menot koostuivat vienti- ja muista markkinatuista. Maataloustuotanto oli ylijäämäinen, koska tuet viljelijöille oli sidottu tuotannon määrään. Maaseudun kehittämismenot muodostivat pienen osuuden tuista. Maatalouspolitiikan rahoitusvälineenä oli tuolloin Euroopan maatalouden tuki- ja ohjausrahasto EMOTR.

Sources: CAP expenditure for past years: European Commission, DG Agriculture and Rural Development (Financial Report). GDP: Eurostat and Global Insight.

KUVIO 1. CAP-menokehitys vuosien 1990–2020 aikana (European Commission 2021a)

Vuoden 2006 Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa päätettiin tilatukijärjestelmästä, jossa viljelyalan haltija sai tilatukioikeuden pinta-alan mukaan. Viljelyvelvoitetta ei ollut, joten oikeuksia saattoi ostaa, vaihtaa, myydä tai vuokrata. Näin suurin osa suorista tuista irrotettiin kytköisestä tuotannon määrään. (Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta 557/2005, 3 ja 8 §.)

Euroopan maatalouden tukirahasto (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) otettiin käyttöön Agenda 2000 -ohjelman kautta 1.1.2007 ja siten maaseudun kehittämisestä tuli maatalouspolitiikan toinen pilari. Toinen uudistus oli täydentävät ehdot ja ne koskivat maatalouden ympäristöllistä kestävyyttä, tuotantoeläinten hyvinvointia ja elintarviketurvallisuutta.

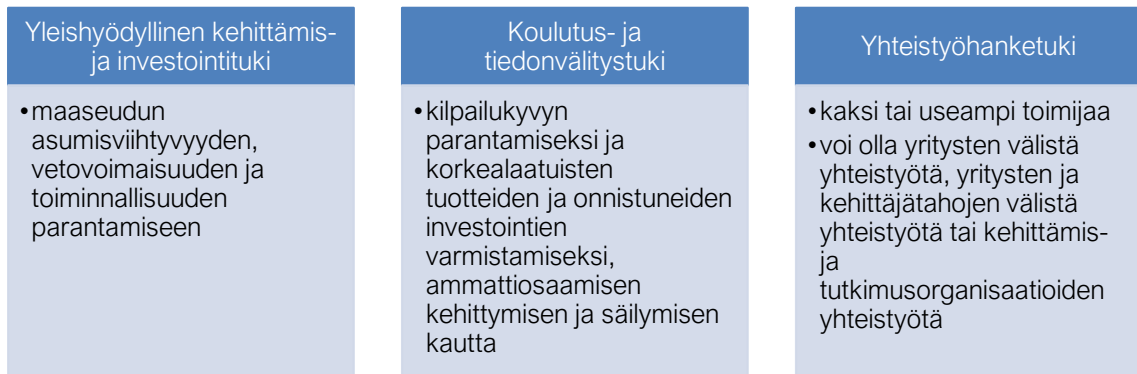
Vuoden 2008 terveystarkastusuudistuksella jatkettiin reformia edelleen pienentämällä tuotantositonnaisten tukien määrää ja markkinatukiaisia sekä purkamalla tuotantorajoituksia. Vuonna 2013 Euroopan komissio, Eurooppa-neuvosto ja Euroopan parlamentti saivat sovituksi elementteitään uudistuneen maatalouspolitiikan ja tukijärjestelmät peruseriaatteiden pysyessä ennallaan. Suorat tuet viherrytettiin. Tuotannosta irrotetut suorat tuet kytkettiin ympäristönsuojelu- ja ilmastotoimenpiteisiin uudella viherryttämishohjelmalla. (Karhula ym. 2017, 42–43, 46.)

Yhteisen maatalouspolitiikan peräkkäiset uudistamiset ovat kasvattaneet menoja verrattuna 1990-lukuun, mutta menojen osuus koko EU:n budjetista on romahtanut viime vuosituhannen huippuluvusta, joka oli 1980-luvulla ennen monivuotisen rahoituskehysten välinettä yli 70 % EU:n budjetista. Ohjelmakauden 2014–2020 osuus EU-menokehyksestä oli 37,8 %. (EUR-Lex 2021.)

2.1 Maaseuturahasto

Kyselytutkimuksen kohteena olevat kehittämishankkeet saavat julkista tukea kolmelta taholta. Ohjelmakauden 2021–2027 siirtymäajan eli vuosien 2021–2022 aikana EU:n maaseuturahaston osuus maaseudun kehittämisen julkisesta rahoituksesta on 42 %, valtion 38 % ja kuntien 20 % (Maaseutu.fi 2021). Hankkeen tyypistä (kuviot 2) riippuu, paljonko se tulee saamaan julkista rahoitusta, yksityisen rahoituksen osuus vaihtelee 0–40 % ja siitä vastaavat hankkeessa mukana olevat yritykset, sponsorit, yhdistykset, säätiöt ym. yksityiset tahot (Kukkonen 2015, 5, 7, 10, 24).

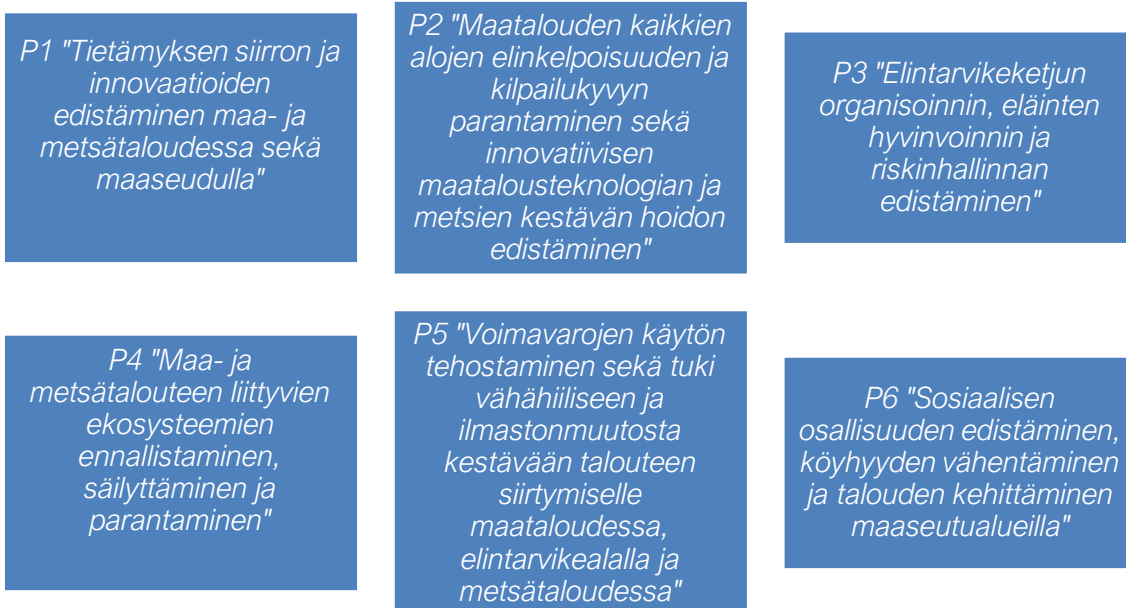
KUVIO 2. Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014–2020 toimenpiteet eli hanketukimuodot

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston tehtävä on täydentää Euroopan maatalouden tukirahastoa. Näistä kahdesta rahastosta rahoitetaan Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka. Maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta tuetaan maaseudun taloudellista ja sosiaalista elin-kelpoisuutta ympäristön kestävyys huomioiden (Euroopan komissio 2021a). Yhteisellä maatalouspolitiikalla pyritään tukemaan maaseutualueiden kestävä kehitystä. Sen kolme pitkän aikavälin tavoitetta koskevat aluekehitystä, työllisyyttä, kilpailukyvyn edistämistä ja luonnonvarojen kestävä käyttöä (kuvio 3).

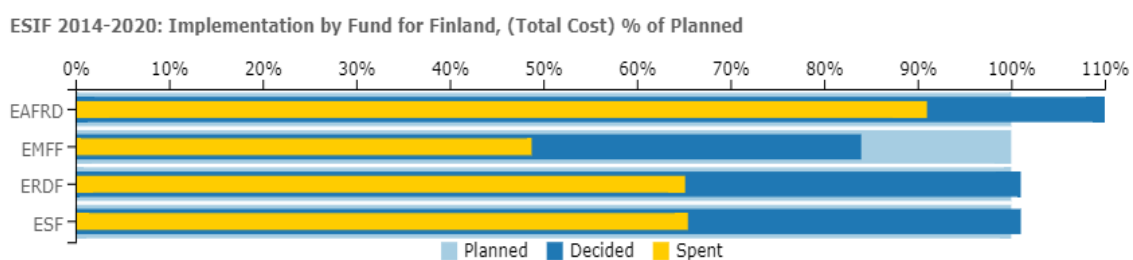
KUVIO 3. Yhteisen maatalouspolitiikan pitkän aikavälin tavoitteet (Euroopan komissio 2021a)

Maaseutuohjelman 2014–2020 rahoitus on suunnattu maa- ja metsätalouteen sekä maaseutuun liittyvään kuuteen prioriteettiin, jotka esitetään kuviossa 4 (Euroopan komissio 2021b).

KUVIO 4. Maaseuturahaston kuusi prioriteettia (Euroopan komissio 2021b)

Kullekin EU-jäsenmaalle on tehty varaus maksimisummasta maaseudun kehittämisen toimenpiteisiin. Jäsenmaasta riippuu, miten suuri osa varauksesta käytetään. Suomella se on ollut 91 %. Kuviossa 5 on Suomelle varatut ja käytetyt EU:n rakenne- ja investointirahastojen varat ohjelmakaudella 2014–2020. EAFRD on maaseuturahasto, EMFF on meri- ja kalatalousrahasto, ERDF on aluekehitysrahasto ja ESF on sosiaalirahasto.

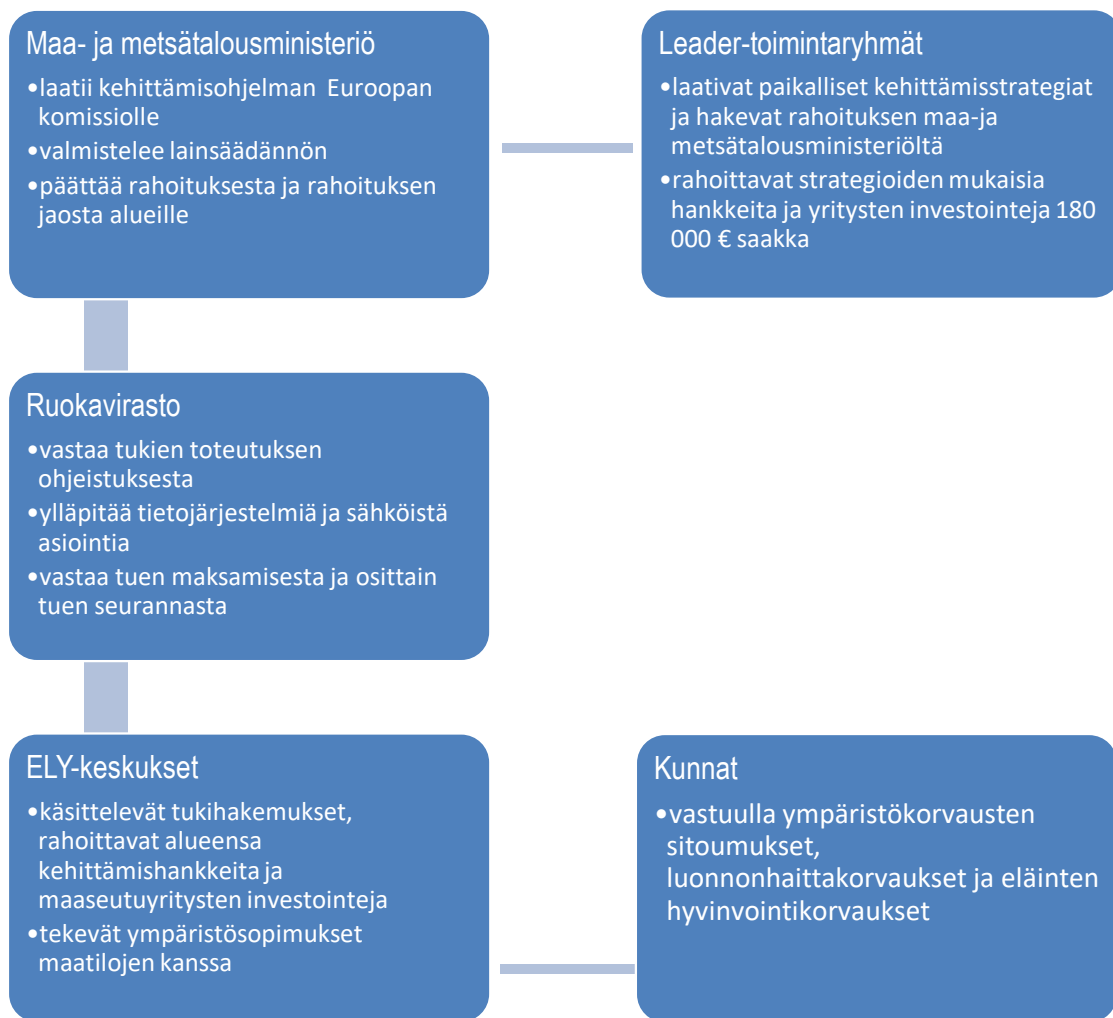

Period Covered: EAFRD: 31/12/2019, EMFF: 31/12/2019, ESF, ERDF: 31/12/2020

Refresh Date: 07/05/2021

KUVIO 5. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen Suomelle neuvotellut varaukset ja varojen käytön prosentuaaliset toteumat (European Commission 2021b)

Suomessa maaseudun kehittämisen hallinto ja hallintavastuut on jaoteltu hallinnollisiin ja yhteisöjohtoisiiin osastoihin (kuvio 6). Hallintorakenne kattaa koko maaseuturahasto-organisaation valtakunnallisesta valvontaviranomaisesta paikallisiin yhteisövaikuttajiin (Maa- ja metsätalousministeriö 2021).

KUVIO 6. Maaseudun kehittämisen hallintorakenne ja vastuualueet (Maa- ja metsätalousministeriö 2021)

2.2 Maaseutualueen tunnistaminen

Suomessa toimii rinnakkain kansallisia tarpeita varten Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kehittämät yhdyskuntarakenteen aluejaot ja Euroopan unionin tietopalvelun aluejakohierarkia. SYKE:n käyttämässä asuinalueiden luokituksessa käytetään mittareina työpaikkojen määrää, työmatkojen pituutta, asukastiheyttä, maankäytön intensiivisyyttä ja rakennustiheyttä kuvaavaa aluetehokkuuslukua. Luku ilmaisee kaavoitetun alueen kokonaispinta-alan suhteessa maa-alueen pinta-alaan (Tuusula 2021, 1). Suomen ympäristökeskus käyttää 7-portaista alueluokittelua, joista K 1–3 kuvaavat kaupunkimaisia alueita ja M 4–7 (kuvio 7) määrittävät maaseutualueet (Helminen ym. 2014, 11–12).

M 4 Maaseudun paikalliskeskus

Ei kaupungin vaikutusalueella

Rakenteeltaan tiivis, ympäröivän alueen kirkonkyläkeskus tai kaupunkimainen taajama.

Kriteerit: väestömäärä, asukastiheys, työpaikkojen määrä, aluetehokkuus ja fyysis-toiminnallinen etäisyys kaupunkialueista

---

M 5 Kaupungin läheinen maaseutu

Taajamia, ydinmaaseudun kaltaisia maaseutualueita sekä harvaan asuttuja alueita.

Toiminnallisesti ja fyysisesti lähellä kaupunkialueita.

Kaupunkien laajempi työssäkäyntialue.

M 6 Ydinmaaseutu

Rajautuu kaupungin läheisen maaseudun ulkopuolelle.

Keskikokoiset keskuksset, kirkonkylät ja tiheähkö pienten taajamien verkosto.

Maankäyttö on tehokasta, usein maatalousvaltaisia.

M 7 Harvaan asuttu maaseutu

Hajanainen asutus, harvat taajamat, asumattomia alueita.

Elinkeinorakenne on yksipuolinen.

Metsä ja suo yleisimmät maankäyttöluokat.

KUVIO 7. Maaseutualuekriteerit (Helminen ym. 2014)

EU:n yhteinen tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistö, Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques (NUTS), on Euroopan unionin yhdenmukainen aluejakoluokittelu. Tämänhetkinen järjestelmä jaottelee EU:n talousalueen kolmeen NUTS-alueeseen ja paikalliseen hallinnolliseen yksikötasoon. Jäsenvaltiot huolehtivat tilastotietojen ajantasaisuudesta ja Eurostatin aluetilastot pohjautuvat kaikki tähän tilastodataan (Eurostat 2021). NUTS-hierarkian tasoille on väestömäärän koon perusteella kynnyсарvot. NUTS-tasoja pienemmät ovat paikallisia hallinnollisia yksiköitä eli Local administrative unit (LAU). LAU 1 tarkoittaa yhden tai useamman kunnan muodostamia seutukuntia ja LAU 2 käsittää kunnat. (Tilastokeskus 2021). NUTS- ja LAU-luokitusta käytetään EU:n aluepolitiikassa ja rakenne- ja investointirahastojen edunsaaja-alueiden määrittämisessä.

Kaupunki-maaseutulajittelu tehdään maakuntatasolla ja luokittelu perustuu 1 km x 1 km kokosiin väestöruutusoluihin. Tyyppejä on kolme ja ne perustuvat maaseutuväestön asukastiheyteen alueella (Eurostat 2020).

- 1) Enimmäkseen kaupunkialue: ≥ 80 % väestöstä asuu kaupunkiryhmissä. ≥ 300 asukasta / 1 km² ja alueella ≥ 5000 asukasta.
- 2) Välissä oleva alue: 50 % - 80 % väestöstä asuu kaupunkiryhmissä
- 3) Enimmäkseen maaseutualue: ≥ 50 % väestöstä asuu maaseutualueella. < 300 asukasta / 1 km², ja / tai alueella < 5000 asukasta.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa on 11 kaupunkia, joista Haapajärvi, Haapavesi, Kalajoki, Nilva, Oulainen ja Ylivieska ovat ydinmaaseutua ja Kuusamo, Pudasjärvi ja Pyhäjärvi harvaan asuttua maaseutua (Kuntaliitto 2021). Kunnat voivat nimetä itsensä kaupungeiksi, kun ne katsovat täytävänsä kaupunkimaisen yhdiskunnan vaatimukset (Kuntalaki 410/2015, 4 §).

Maaseuturahastoasetuksessa maaseutualue on ohjelmatason määrittely ja siitä vastaa jäsenvaltion hallintoviranomainen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston tuesta maaseudun kehittämiseen 1305/2013 2. 50 artikla). Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020 kattaa koko Manner-Suomen, mutta tuensaja-hankkeiden ulkopuolelle jäivät suurten kaupunkien keskustakohteet. (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020, 17.)

2.3 Maaseudun kehittämissuunnitelma ja vastuut

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 painopisteet ja tavoitteet ovat voimassa vielä vuoteen 2023 samalla, kun uuden rahoituskehyskauden suunnitelmaa valmistellaan. Manner-Suomen suunnitelmaa varten Suomen 15 ELY-keskusta kokoavat alueelliset strategiat, joihin karotetaan alueelliset kehittämistarpeet ja -ehdotukset. Älykkäät maaseudut -tilaisuudet vuonna 2020 olivat konkreettinen menetelmä kerätä paikallista näkemystä aluestrategioihin (Maaseutu.fi 2020).

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan kuusi prioriteettia ovat tavoitteita, joita jäsenmaat toteuttavat omiin olosuhteisiinsa laadituilla maaseudun kehittämissuunnitelmillaan. Kansallisten suunnitelmien täytyy sisältää vähintään neljä prioriteettia, joille on rajattu kohdealat. Jäsenmaat asettavat määrälliset tavoitteet kullekin kohdealalle ja perustelevat toimenpiteet, joilla tavoitteet saavutetaan (European Network for Rural Development 2017). Hankekenttä on se sektori, joka toteuttaa toimenpiteitä.

Euroopan komissio hyväksyy jäsenmaiden kehittämissuunnitelmat ja valvoo ja arvioi niiden toteutumista komissiolle lähetetyistä vuosittaisista täytäntöönpanokertomuksista (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) tuesta maaseudun kehittämiseen ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 kumoamisesta 1305/2013 67–79 artikla).

Suomessa maaseudun kehittämisen hallinto ja hallintavastuut on jaoteltu hallinnollisiin ja yhteisöjohtoisiin osastoihin. Hallintorakenne kattaa koko maaseuturahasto-organisaation valtakunnallisesta valvontaviranomaisesta paikallisiin yhteisövaikuttajiin (Maa- ja metsätalousministeriö 2021).

2.4 Maaseudun kehittämisverkosto ja LEADER

Euroopan komissio perusti vuonna 2008 maaseudun verkottumista edistävän tiedonjakamiskeskukseen ENRD:n tukemaan yhteisen maatalouspolitiikan maaseudun kehittämistä varten luotujen ohjelmien tavoitteiden mukaista toteutumista (European Network for Rural Development 2020). Verkoston sidosryhmät koostuvat jäsenmaiden maksaja- ja hallintoviranomaisten edustajista, paikallisyhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen edustajista sekä maatalouden neuvontapalveluntuottajien ja maatalouden tutkimuslaitosten edustajista. Euroopan maaseudun kehittämisverkoston verkkosivuilla on mm. arvioinnin tukipalvelu, joka tarjoaa asiantuntijatukea parantamaan maaseudun kehittämisohjelman arvioinnin keinoja, tulkintaa ja työkaluja (Euroopan unioni 2016).

Leader-ominaisuuksiin kuuluu samalle alueelle kohdentuvien strategioiden ja hankkeiden koordinoimista yhtenä kokonaisuutena, huomioiden kuitenkin erilaisten tarpeiden ja hankkeiden erisuuruiset painoarvot. Alun perin maaseudun kehittämiseen tähtäävä malli on tullut pakolliseksi osaksi maaseudun kehittämisohjelmia.

Maaseuturahaston kehittämishankkeiden rahoitusosuudet hankkeille myöntävät alueellinen Leader-ryhmä tai maakunnan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY. Leader-ryhmän on haettava maa- ja metsätalousministeriöltä rahoitusta ja ryhmällä on oltava valmis alueellinen kehittämisstrategia, joka toteuttaa kansallisen maaseutuohjelman tavoiteohjelmien toimenpiteitä. Suomessa toimii 54 ryhmää kattaen koko suomalaisen maaseudun (Leader Suomi 2021).

3 HANKKEEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Tavoitteellisen toiminnan merkityksellisyys on kiinnostava ja välttämätönkin tieto, etenkin toiminnan rahoittajalle. Miten projektiin panostetut resurssit tuottavat lisäarvoa ja saavutetaanko halutut tavoitteet?

Toimivuutta ja onnistumista pystytään arvioimaan hyvin tarkkaan ennalta käyttämällä teoreettisia malleja, joista yleisimmät ovat logiikkamalli ja muutosteoriamalli. Muutosteoriasta (TOC) käytetään myös termiä ohjelmateoria, koska mallissa edetään ohjelmittain. Käytettäessä malleja yhdessä saadaan määrälliset ja laadulliset tasot käyttöön. Muutosteoria selittää, millä perusteilla ohjelman odotetaan toimivan. Logiikkamalli kiteyttää ohjelman visuaaliseen ja selkeään muotoon. (Wilder Research 2009.)

3.1 Logiikkamalli

Vaikuttavuuden arvioinnissa käytetyllä työkalulla, logiikkamallilla Logic Model (LM), projekti jaetaan merkitysiltään erilaisiin osastoihin: panos, toiminta, tulos, vaikutukset. Yksittäistä projektia varten luodusta mallista näkee, ovatko tulokset painoarvoltaan oikeasuhtaisia panosten ja toiminnan sekä niiden tuottamien tulosten suhteen. Yksinkertaisimmillaan arviointimalli (kuvio 8) koostuu neljästä elementistä.

KUVIO 8. Logiikkamallin elementit (Clark & Anderson 2004)

Ensivaikutukset, kuten projektiin osallistujan uusi taito, on yksi projektin onnistumisen indikaattori. Uuden taidon oppiminen johtaa toiminnan muutokseen ja on välietappi kohti lopullista tavoitetta tai vaikutusta. Pitkän aikavälin vaikutukset luovat vaikuttavuutta, joka merkitsee pysyvää merkityksellistä muutosta yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle. (Clark & Anderson 2004.)

Logiikkamalli on tuloskeskeinen arviointimalli projektisuunnittelussa, jossa tulosten eli tavoitteiden vaikutukset ketjutetaan alustaviin, välivaiheen ja pitkän aikavälin vaikutuksiin. Malli esittää neljän elementin kautta projektiin panostettujen resurssien, toiminnan ja tulosten suhteet. Mallissa ei avata sitä, mitkä ovat ne näytöt ja todisteet, joiden perusteella tuloksiin päästään. (Wilder Research 2009, 4.)

3.2 Muutosteoria

Arviointimalleista Theory of Change (TOC) eli muutosteoria on askel askeleelta lopullista päätavoitetta kohti etenevä menetelmä. Muutosteorian mukainen ajattelu lähtee siitä, mitä halutaan saavuttaa. Päämäärätavoitetta edeltävät välitavoitteet, joiden kohdalla perustellaan olettamuksin, miksi tämä askel johtaa tuohon. (Wikipedia 2021.) Olettamusten ja odotusten pohjaksi kootaan tietoja tutkimuksista, tilastoista ja raporteista. Kokemusperäinen tieto, joka on saatu mm. alan ammattilaisia haastatteleamalla, kohderyhmää kuuntelemalla ja havainnot projektin edetessä täydentävät olettamusperustaa. (Dahler-Larsen 2005, 25, 28.) Päätavoitteeseen eli vaikuttavuuteen edetään siten syyperusteisesti ja järjestelmällisesti. Indikaattorit ovat välttämättömiä, jotta voidaan tunnistaa välitavoitteiden saavuttaminen. (The Center for Theory of Change 2021).

Muutosteoriamallia käytetään monimutkaisissa projekteissa, välitavoitteiden saavuttaminen ja niiden järjestys on olennaista. Oikea-aikainen arviointi tunnistaa onnistumiset ja epäonnistumiset projektin ollessa käynnissä ja tarvittavia ohjelmallisia muutoksia voidaan tehdä heti. (Clark & Anderson 2004.)

3.3 Esimerkinä ympäristövaikutusten arviointi

Tuotteen tai palvelun yksityiskohtaisen ympäristövaikuttavuuden analyysi, elinkaariarviointi LCA (Life Cycle Assessment), on malli, jossa eritellään kohteen ympäristövaikutukset joko täydellisesti tai osittain. LCA-analyysiin lasketaan tuotteen valmistusprosessin, kuljetusten, käytön, huollon, kierrättämisen ja hävittämisen vaikutukset maaperään, ilmakehään, vesiin, valmistajiin, kuluttajiin ja yhteiskuntaan. LCA-arvioinnille on sitä ohjaavat kansainväliset ISO-standardit. (Suomen ympäristökeskus 2017.)

Standardien on totuttu merkitsevän tuotteen tiettyä laatua tai tiettyjä mittoja. Termi on laajentunut sisältämään vaikutusten ja vaikuttavuuden tasot talouden eri aloilla. Erityisesti elintarvike-, matkailu- ja metsäteollisuusalat korostavat vastuullisuutta liiketoiminnassaan sertifikaateilla. Sertifikaatti on todiste tiettyjen standardien kriteerit täyttävälle tuotteelle, palveluille, organisaatioille ja yrityksille. Standardien laadinta on esim. MSC:n kestävän kalastuksen standardin kohdalla perustettu tieteen, teollisuuden ja ympäristöjärjestöjen vaikuttavuusarviointeihin (Marine Stewardship Council 2021).

4 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET

Projektipäälliköiden mielipiteiden selvittämiseksi kerättiin tietoa heidän kokemuksistaan ja ajattelustaan vaikuttavuusarvioinnista. Päätaavoite oli koota toimeksiantajalle kokemusperäistä tietoa vaikuttavuuden arviointiprosessista Pohjois-Pohjanmaalla. Määrällinen kysely on yksi menetelmä ja tietolähde Vaikuttavuus esiin -hankkeelle vaikuttavuustiedon keruumallin kehittämisen pohjaksi.

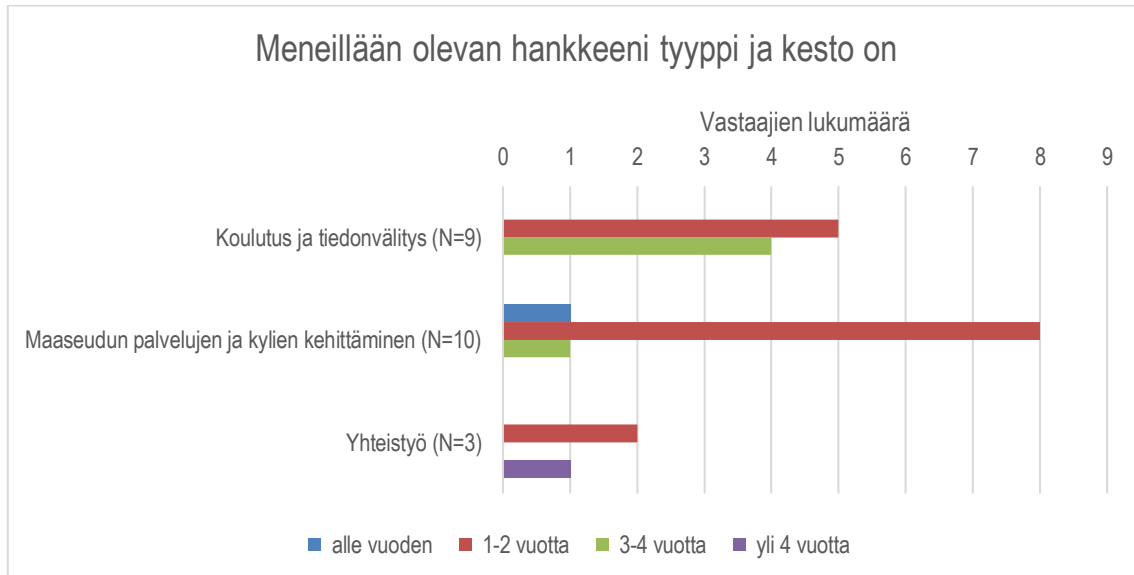
Työ on selvitys vaikuttavuuden arvioinnista maaseuturahaston osarahoittamissa maaseudun kehittämishankkeissa. Anonyymi, sähköinen kysely suoraan arvioijille on tehokas tapa saada mahdollisimman moni vastaamaan aiheuttamatta heille enempää vaivannäköä kuin vastaamiseen tarvittavan ajan käyttö. Kysely toteutettiin Webropolin kysely- ja raportointisovelluksella, joka tekee esianalyysit. Kysymykset laadittiin toimeksiantajan kanssa. Kysely (liite 1) tiivistettiin 14 kysymykseen. Lopussa oli mahdollisuus antaa vapaata palautetta liittyen vaikuttavuuden arviointi -teemaan ja itse kyselyyn.

Kyselyn kohderyhmäksi rajattiin projektipäälliköt, joiden luotsaama hanke on meneillään vuonna 2021. Kyselyn avoin linkki luovutettiin hankerahoittajille eli Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle ja viidelle Leader-ryhmälle. ELY lähetti linkin 44 projektipäällikölle ja Leader-ryhmät yhteensä 23–25 projektipäällikölle. Kyselyä kokeiltiin sähköpostilinkillä 22.2.2021. Avoin linkki lähetettiin 24.2.2021 ja kysely suljettiin 19.3.2021. Vastausaika arvioitiin kyllin pitkäksi eikä vastausmäärissä ollut tapahtunut muutoksia enää 10.3.2021 jälkeen. Kyselyn vastaanottajia oli yhteensä 68–70 ja vastauksia tuli 22, joten vastausprosentiksi saatiin 31,9 %.

4.1 Taustatiedot ja aikaisempi hanketyöskentely

Vastaajista 19 oli naisia ja kolme miehiä. Vastaajan organisaation työntekijämäärät olivat joko yhdestä viiteen henkilöä tai yli kymmenen henkilöä. Viisi vastaajaa työskenteli yhdestä viiteen henkilön organisaatiossa ja 17 vastaajaa yli kymmenen henkilön organisaatiossa. Työskentelyn kestot hanketyössä olivat kahdella vastaajalla alle vuoden, kymmenellä yhdestä viiteen vuotta, neljällä kuudesta kymmeneen vuotta ja kuudella yli kymmenen vuotta.

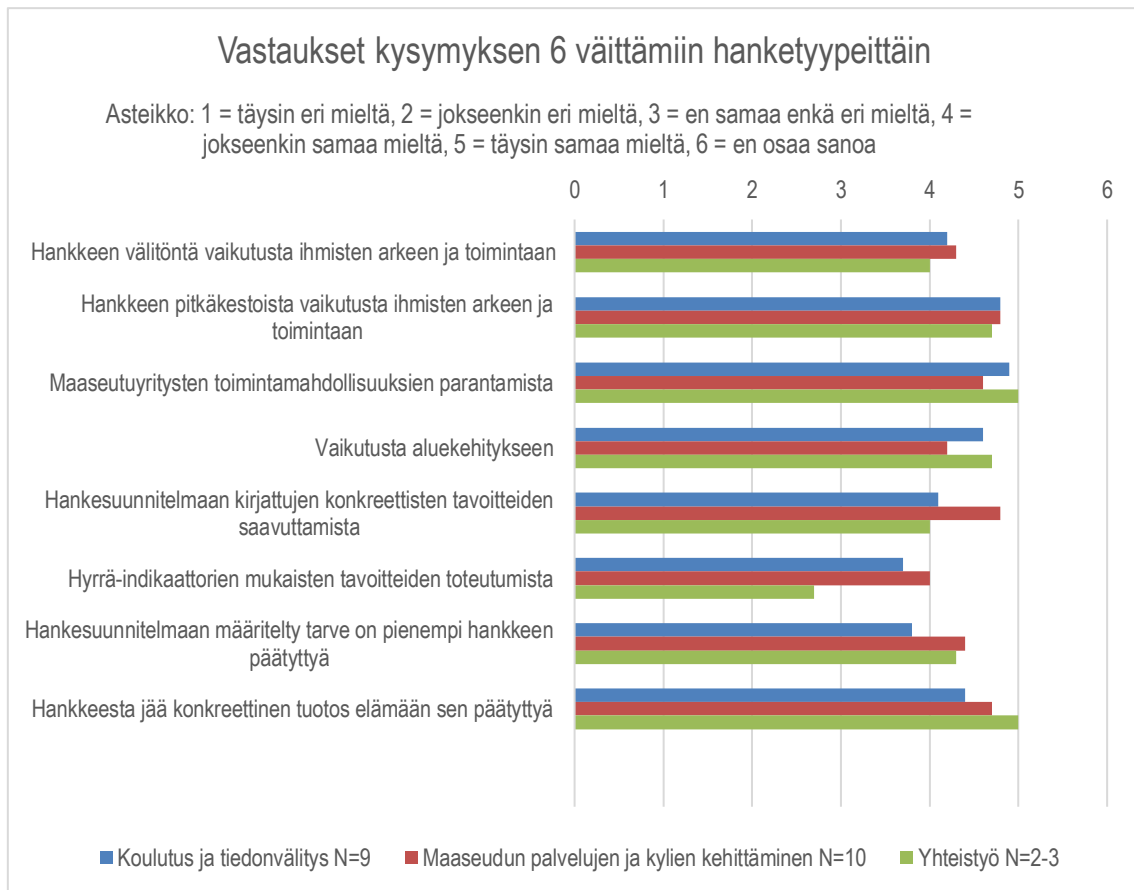
Vastaajien kehittämishankkeista yhdeksän oli koulutus- ja tiedonvälityshankkeita, kymmenen maaseudun palvelujen ja kylien kehittämishankkeita ja kolme yhteistyöhanketta. Kuvio 9 näyttää kunkin hanketyypin ajallisen keston.

KUVIO 9. Vastaajan menossa olevan hankkeen kesto ja tyyppi

4.2 Vaikuttavuus kehittämishankkeissa

Kyselyyn oli muotoiltu: ”Minulle vaikuttavuus kehittämishankkeessa tarkoittaa” -kysymys. Vastausvaihtoehtoina oli kahdeksan väittämää, joita vastaajat arvioivat Likertin asteikolla. Yksi yhteistyöhankkeessa mukana oleva vastaaja jätti arvioimatta väittämää siitä, että vaikuttavuus tarkoittaa maaseutuyritysten toimintamahdollisuuksien parantamista. Vastausten keskiarvo kaikissa väittämissä oli 4,4. Hyrrä-indikaattori-väittämä jakoi vastauksia eniten, ”jokseenkin erimielisiä” oli 13,64 % vastaajista. Vähiten kannatusta sai vaikuttavuuden liittäminen Hyrrä-indikaattorien mukaisten tavoitteiden toteutumiseen etenkin yhteistyöhanketyypissä (kuvio 10).

KUVIO 10. Käsitteitä vaikuttavuudesta vastaajien hanketyypin mukaan

Kommentteja tähän kysymykseen tuli yhdeksältä vastaajalta. Eräässä kommentissa nostettiin esiin monipuolisen tiedottamisen tärkeys osallistamisen välineenä. Hyrrä-indikaattoreita ei pidetty kaikilta osin sopivina vaikuttavuuden arvioinnissa.

”Monipuolinen tiedonvälitys alhaisen osallistumis- kynnyksen mahdollistajana. Vaihtoehtojen ja näkemysten tarjoaminen mahdollisimman puolueettomalla otteella. Asiantuntija ”pankin” luominen hankkeen sivuille.”

”Hyrrä-indikaattorit ovat niin vaihtelevia, että osalla ei ole mitään tekemistä vaikuttavuuden kanssa ja osalla taas on.”

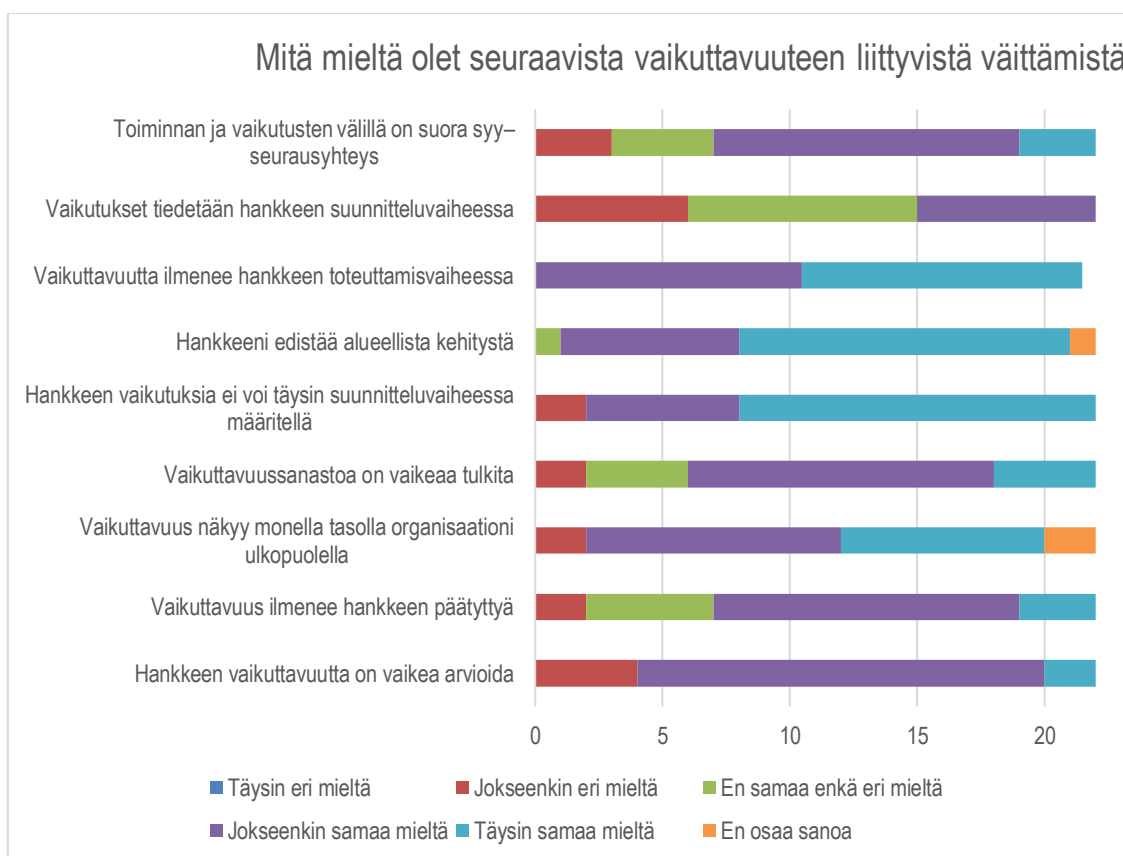
Yksi vastaaja totesi vaikuttavuuden riippuvan hanketyypin lisäksi yhteistyökumppaneista ja alueellisen vaikuttavuuden ilmenemisen joissain tapauksissa kehittyvän vasta pidemmällä aikavälillä. Eräs vastaaja painotti vaikuttavuuden olevan enemmän kuin hankesuunnitelman tavoitteiden toteuttaminen. Ero tulosten ja vaikuttavuuden välillä on toiminnan ja muutoksen pysyvyydessä.

”Vaikuttavuus riippuu paljon hanketyypistä ja siinä mukana olevista yhteistyökumppaneista. Vaikuttavuus esim. yksittäiseen yritykseen voi olla hyvinkin

iso, mutta alueellisesti vaikutus (ainakin lyhyellä aikavälillä) voi olla todella pieni”.

4.3 Vastaajien mielipiteitä vaikuttavuudesta

Kysymyksellä kahdeksan haluttiin kerätä vastaajien näkemyksiä vaikuttavuuden ennakoinnista, sen ilmenemisen ajankohdista, suorasta syy–seuraus -suhteesta toimintaan, vaikuttavuuskäsitteestä sekä vaikuttavuuden arvioinnin haasteellisuudesta. Kuvio 11 esittää vastausten jakautumisen arviointiasteikolla. Kaikkien kysymykseen vastanneiden keskiarvo oli neljä, joka vastaa Likertin asteikolla ”jokseenkin samaa mieltä” -vaihtoehtoa. Pienimmän keskiarvon sai väite, että vaikutukset tiedetään suunnitteluvaiheessa, 41 % oli valinnut ”en samaa enkä eri mieltä” -vaihtoehdon.

KUVIO 11. Vastaajien arviointi kysymyksen 8 väittämistä

Kommentteja tähän kysymykseen saatiin kymmeneltä vastaajalta. Hankkeiden erilaisuus oli perusteluna sille, että suunnitteluvaiheessa ei voida tietää hankkeiden vaikutuksia, kun taas toisentyypisissä hankkeissa niiden voidaan olettaa toteutuvan. Ennakoimattomat olosuhteiden muutokset ja viestinnän puutteellisuus tuovat omat haasteensa vaikutusten etukäteismäärittelyyn.

”Hankkeet ovat niin erilaisia, että joskus vaikutukset tiedetään jo suunnitteluvaiheessa ja joskus niiden tietäminen silloin on mahdotonta”.

”Kaikkia vaikutuksia on mahdoton ennustaa etukäteen (covid-19). Pandemia muuttaa koko suunnitelman toteuttamisen sisältöä ja toteutus mahdollisuuksia. Toisaalta voidaan saada sellaisia osallistumisia, joita ei tulisi fyysisten kokoontumisien kautta. Kolikolla on myös toinen puoli eli toiminnasta jäävät pois ne maaseutujen toimijat, jotka eivät etäverkkoyhteyksin toteutetusta viestinnästä välitä. Tosin tällä hetkellä ei muuta viestinnän tasoa ole kuin etä. Tavoitettavuus etänä toteutettuna on maan rajojenkin yli menevä. Vaikuttavuutta on vaikea arvioida hankkeen suunnitteluvaiheessa hankealueen ollessa laaja. Lähtötilan arvioinnissakin ao. tilanteessa on haasteensa. Vaikuttavuuden arviointi (työpaikat) on haastavaa, sillä osallistujista suurimman osan kanssa et ole tekemisissä kuin etätahtuman tuoton yhteydessä. Eivät he ”ilmoittele” hankkeen toimien vaikutuksesta suunnitelmiinsa.”

Yksi kommentti koski vaikuttavuuden merkityksen analysointia ja terminologian täsmentämistä, jotta se voidaan tunnistaa paremmin. Samoin pohdittiin vaikuttavuuden arvioinnin vaikeutta. Miten hankkeella aikaansaatu vaikuttavuutta voi erotella muusta kehityksestä?

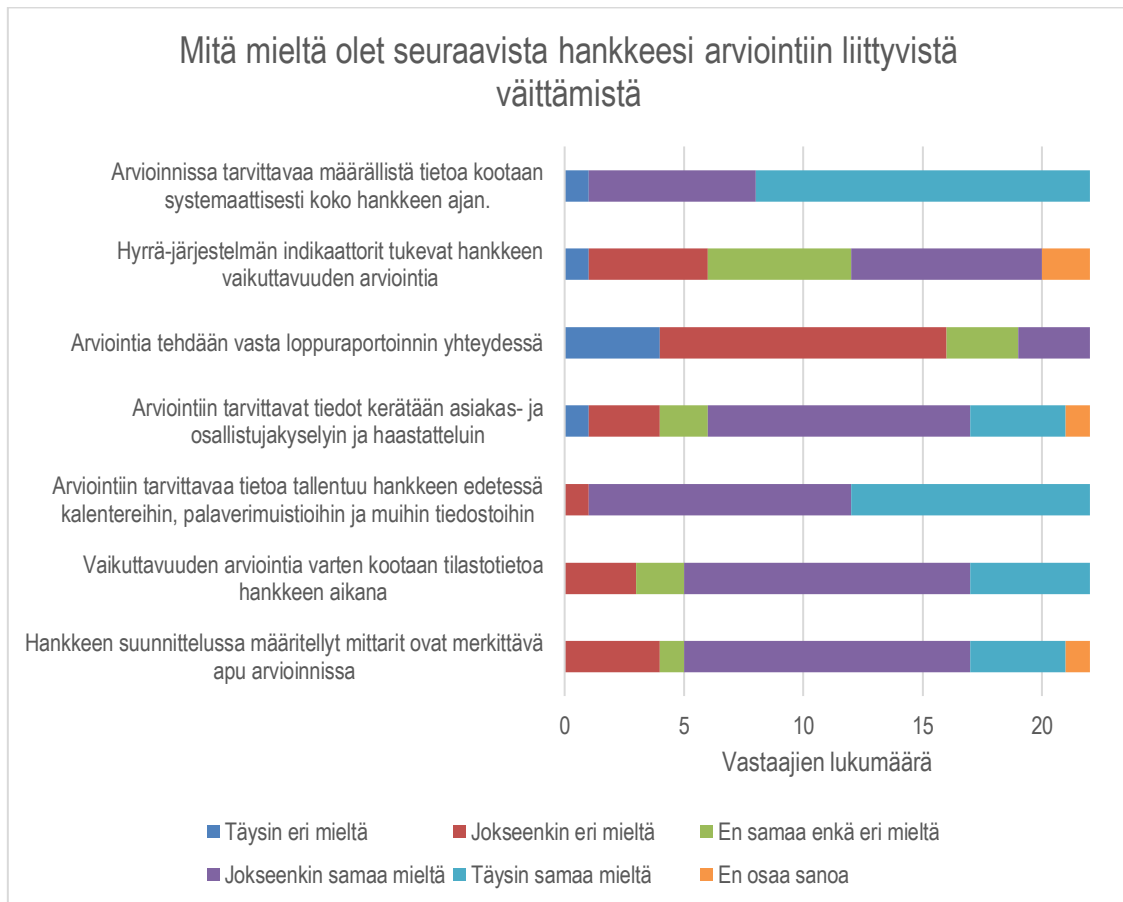
”Vaikuttavuus voi ja on toivottavaa ilmetä jo hankkeen aikana, esim. tiedon lisääntyminen jostakin aihepiiristä. Tämä riippuu paljon siitä, miten vaikuttavuus määritellään. Jos vaikuttavuudeksi ajatellaan vasta sitä, että miten esimerkiksi hankkeen välittämä tieto näkyy toiminnassa, se näkyy todennäköisesti vasta hankkeen päättymisen jälkeen. Vaikuttavuutta voitaisiin tuoda nykyistä enemmän tuoda esiin avaten sen merkitystä/terminologiaa.”

”Vaikuttavuutta on melkoisen vaikea mitata, koska kehitykseen vaikuttavat monet tekijät, eikä hankkeen vaikutusta voi luotettavasti erottaa muusta kehityksestä.”

4.4 Näkemyksiä hankkeen vaikuttavuuden arvioinnista

Hankkeen vaikuttavuuden arviointiin liittyvät väittämät koskivat mittareita ja indikaattoreita, arvioinnissa tarvittavan tiedon lähteitä, sen keruuta ja dokumentointia. Vastaajat olivat jokseenkin yksimielisiä siitä, että määrällistä tietoa arviointia varten kerätään järjestelmällisesti koko hankkeen ajan

ja se dokumentoidaan (kuvio 12). Arviointiprosessia ei jätetä loppuraporttiin riippumatta hankkeen kekestosta.

KUVIO 12. Vastaajien arviointi kysymyksen 10 väittämistä

Kahdeksan vastaajaa kirjoitti arviointiin liittyvän kommentin. Erään kommentin mukaan hankesuunnittelussa määritellyt mittarit eivät vielä ole riittävän tarkkoja, koska hanke elää ja tarkemmat suunnitelmat tehdään hankkeen toteuttamisvaiheessa. Mittariin tarvittavia luotettavia tietoja ei toisinaan ole saatavissa. Tähdennettiin tiedon keruun ja dokumentoinnin merkitystä.

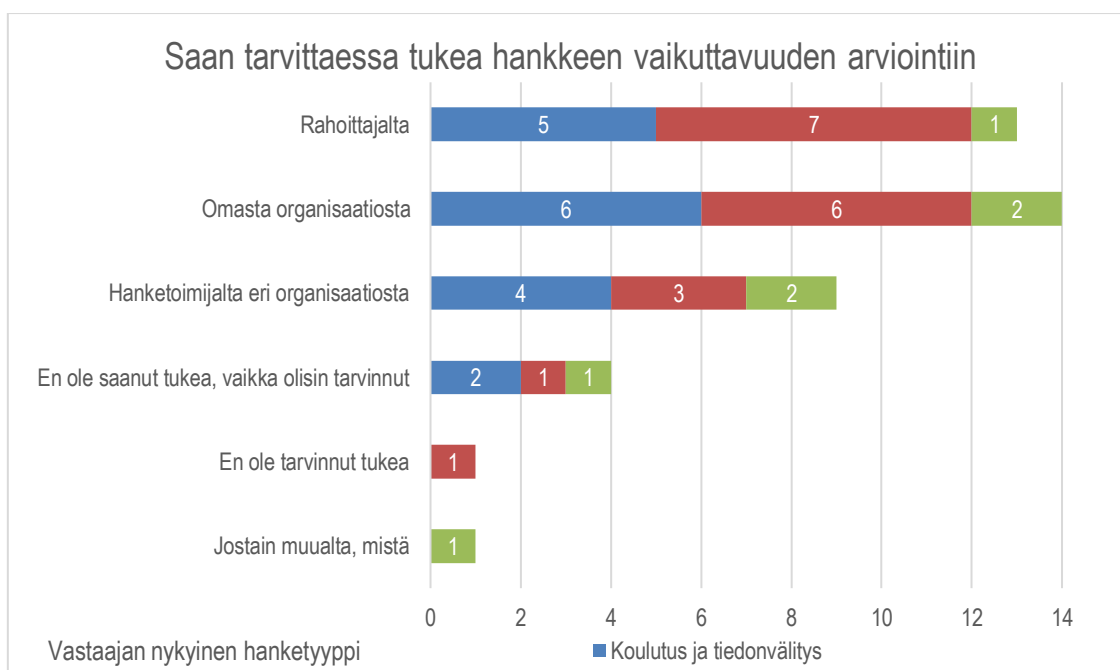
”Mittareita ei välttämättä ole osattu määrittellä vielä riittävän hyvin hankkeen suunnitteluvaiheessa. Hankkeen tarkempi työsuunnittelua tehdään hankkeen aikana, jolloin mittaritkin tarkentuvat. Arvioinnin mittareita ovat vaikeita määrittellä, mikä on mielekäs ja järkevä mittari? Ei ole myöskään helppoa aina jäsenellä mikä on tavoite / toimenpide / toteutus / mittari - miten tavoitteet ja toiminta pilkotaan näihin eri lokeroihin? Tähän jäsentelyyn tarvittaisiin neuvontaa/koulutusta”

”Monen kylän hankkeessa on vaikea tietää indikaattorin tietoja, mielestäni ne on ns. tuulesta temmattuja aina, hankkeen hakuvaiheessa kun välillä, lopussa jotakin tietää mutta ei kovinkaan paljon.”

”Tietoa tulee kerätä ihan alusta alkaen. Unohtamisen riski on suuri. Tiedon keruu dokumentoituna.”

4.5 Vaikuttavuuden arvioinnissa saatu tuki

Kyselyn lopuksi selvitettiin monivalintakysymyksellä, mistä vastaajat saavat tarvittaessa tukea hankkeiden vaikuttavuuden arviointiin. Tulokset osoittavat, että tukea saadaan monelta eri taholta (kuvio 13). Neljä vastaajaa ei ollut saanut tukea, vaikka olisi sitä tarvinnut. Yksi vastaaja on saanut tukea vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta eli Vaikuttavuus esiin -hankkeelta. Yksi vastaaja valitsi vaihtoehdon, ettei hän ole tarvinnut tukea. Tukea vaille jääneitä oli kaikissa hanketyypeissä.

KUVIO 13. Arviointituen saanti ja vastaajien nykyinen hanketyyppi

4.6 Vastaajien määritelmät hanketyössä onnistumisesta

19 vastaajaa vastasi avoimeen kysymykseen siitä, kuinka kukin määrittelee onnistumisen hanketyössä. Jokainen vastaus on yksilöllinen ja ainutlaatuinen, mutta yhteisiä määrittelytapoja löytyy.

Tavoitteiden saavuttaminen mainittiin useimmin onnistumisen yhtenä osoittimena. Tavoitteiden selkeys, yhdessä tekeminen, aikataulussa pysyminen, hankkeen kiinnostavuus ja vetovoima kohderyhmissä sujuvoittavat hankesuunnitelman ja tarkennetun suunnitelman tyylikästä toteuttamista.

”Miten hyvin hankesuunnitelmaa on pystytty toteuttamaan, miten hyvin hanke on pysynyt aikataulussa ja tavoitteissa, miten hanketiimi/osallistajat/yhteistyökumppanit yms. ovat kokoneet hankkeen etenemisen ja toiveet. Tärkein osa loppupeleissä lienee se, että miten paljon hankkeen aikana kehitettyjä toimia pystytään hyödyntämään esimerkiksi asiantuntijassa työssä hankkeen jälkeen ja levittämään eteenpäin muihin yrityksiin. Uuden tiedon ja opin saaminen hankkeen aikana on hyvin olennaista tiedon levittämisessä ja jalkauttamisessa hankkeen jälkeen”

Kymmenen vastaajaa mainitsi hankkeella aikaan saadun uuden toiminnan jatkumisen hankkeen jälkeen ja ulkopuolella. Hankkeen edetessä saatetaan huomata odottamattomia positiivisia vaikutuksia.

”Jos asetetut tavoitteet saavutetaan, on onnistuttu ihan ok. Mutta jos saavutetaan jotain uutta tai ”isompaa” kuin on hoksattu suunnitteluvaiheessa ajatellaan, ollaan onnistuttu jo todella hyvin. Toisaalta hanke voi olla onnistunut, vaikka asetettuja tavoitteita ei saavutetaakaan, koska tavoitteet on voitu asettaa liian isoiksi, jotta saadaan paremmin rahoitusta tai kohderyhmä ei olekaan kiinnostunut siitä, mitä on suunniteltua ja onkin sitten tehty jotain muuta kuin alun perin ajateltiin. Eli taitaa onnistumisen määrittely olla lopulta yhtä hankalaa kuin sen vaikuttavuudenkin määrittely ;) Riippuu kenen silmin asiaa katsotaan ja keneeltä kysytään.”

Monelle vastaajalle määrälliset asiat, kuten tapahtumien osallistujamäärät ja tapahtumien määrät ovat yksi hyvä onnistumisen mittari. Kentältä saatu palaute, osallistujien aktiivisuus ja lisätietopyynnöt ilmaisevat laadullista onnistumista. Hankekokonaisuutta oli vastauksissa myös jaettu osiin ja tarkasteltu sen kautta, miten eri toimintojen kohdalla tavoitteita saavutetaan.

”Hanketta saadaan toteutettua hankesuunnitelman ja tarkennetun työsuunnitelman mukaisesti. Hankkeen osapuolet sitoutuvat ja toteuttavat hanketta aktiivisesti.

Hankkeen tuloksista viestitään onnistuneesti. Hanke synnyttää uutta uutta tietoa/toimintaa, joka jatkaa hankkeen tavoitteiden toteutumista hankkeen jälkeenkin.”

4.7 Seuranta- ja arviointimenetelmien käyttö

18 vastaajaa otti kantaa vaikuttavuuden seuranta- ja arviointimenetelmien käyttöön. Palautteen kerääminen tapahtumista ja osallistujilta mainittiin kahdeksassa kommentissa. Palautetta kerätään lomakkeilla, haastatteluin ja kyselyin ja niitä myös dokumentoidaan. Tapahtumien määrät ja niihin osallistujien määrät kirjataan ylös.

”Osallistujapalautteen systemaattinen kerääminen, tulosten välitön tilastointi ja kirjaaminen taulukoihin, kohderyhmän kanssa käydyt keskustelut, ohjausryhmän tekemä hankkeen aikainen arviointi, itsearviointi”

Sosiaalisen median kommenttien ja tykkäysten seuranta (nimetty Facebook ja Instagram), lehtijutut ja mediaseuranta sekä oman hankkeen tiedotuksen seuraaminen oli mainittu seurantamenetelminä. Hyrrä-indikaattorien ajan tasalla pitäminen, asioiden avaaminen kirjoittamalla ne raportteihin ja omat tilastoinnit ovat käytössä arvioinnissa. Yksi kommentti koski seurannan tapahtuvan hankkeen toteutumisen rinnalla ilman itseisarvoisia menetelmiä.

”Numeerisia tulostietoja, asiakas- ja sidosryhmäkyselyjä, työn lomassa tapahtuvaa jatkuvaa arviointia, asioiden aukikirjoittamista raportteihin, jos aikaa on, voi tehdä esim. tilastoihin perustuvia laskelmia erilaisten tulosten euromääräisistä vaikutuksista.”

”Mitään menetelmiä ei ole käytössä ja on vaikea muutenkin käyttää, seuranta tulee luonnostaan hankkeen aikana tuloksista mitä saadaan aikaan.”

4.8 Vaikuttavuuden arviointi -teemaan liittyvät kommentit

Kyselyn lopussa oli mahdollisuus kommentoida vaikuttavuuden arviointia. Teemaa kommentoi kahdeksan vastaajaa. Yksi vastaaja oli huomannut, miten iso merkitys viestinnällä on vaikuttavuuden

osoittamisessa. Viestintään liittyen vaikuttavuutta on vaikea arvioida, jollei saa siihen tarvittavaa tietoa palautteena.

”Monesti esitetyt vaikuttavuusluvut ovat tuloslukuja eikä sinänsä vaikuttavuutta pidemmällä aika välillä. Terminologia on kovin moninaista ja niitä ymmärretään monin eri tavoin. Olen huomannut, että viestintä on vaikuttavuuden osalta erittäin merkittävässä roolissa. Pieniltä tuntuvatkin mittarit saavat lisää merkitystä, kun ne osataan viestiä oikein ja tehdään mittareista pidemmällemeneviä johtopäätöksiä kehityspolkuja nimeämällä ja esim. tilastotietojen avulla euromääräisistä hyödyistä kertomalla.”

”Tätä on millään mittareilla maaseutuhankkeissa vaikea arvioida, ainut on, että ihmisiltä saa jotakin palautetta, mutta senkin antaminen on ns. kulttuurikysymys eri paikkakunnilla.”

Vaikuttavuuden moninaisuus huomioitiin, indikaattoreita ei voi suoraan kohdistaa kaikkiin hankkeisiin, vaan arviota pitäisi tehdä hankkeen tavoitteiden ja toimenpiteiden onnistumisen kehyksissä. Kohde- ja sidosryhmien kuuleminen hankkeen suunnitteluvaiheessa on huomionarvoinen seikka.

”Hankkeen onnistumisen kannalta on mielestäni olennaista, että jo suunnitteluvaiheessa mukana on hankkeen toimintoihin liittyvät yrittäjät, sidosryhmän jne...”

”Hankeen aktiivi vaiheessa hankala arvioida. Ja melkeinpä tarvitsisi ulkopuolisen arvioinnin. Omalle toiminnalle on liiankin kriittinen - mikä nyt määritellään vaikuttavuus asteen -teemaan liittyväksi.”

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyyn vastanneet tuntevat hyvin työkenttensä. He tunnistavat paikalliset muutostarpeet, tietävät hankesuunnittelun tärkeyden, erottelevat hankkeen tulosten, vaikutusten ja vaikuttavuuden eron. Enemmistöllä projektipäälliköistä on näkemys siitä, miten vaikuttavuuden arvioinnissa tarvittavaa tietoa kerätään ja mistä arviointiin saa tukea. Kuitenkin neljä vastaajaa ilmoitti jääneensä ilman tarvittavaa tukea vaikuttavuuden arvioimisessa.

Hyrrä-indikaattoreissa arvioinnin apuvälineinä vaikuttaa olevan vaihtelevuutta, niistä on hankekohdaisesti poimittava tapaukseen sopivat mittarit. Osa indikaattoreista ei sovellu vaikuttavuuden arviointiin. Eräälle vastaajista Hyrrän indikaattoreiden ajan tasalla pitäminen on ensimmäisenä mainittu arviointi- ja seurantamenetelmä.

Miten vastaaja määrittelee hanketyössä onnistumisen? Suunnitteluvaiheessa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on yleisimmin mainittu määritelmä. Hankesuunnitelmassa pysyminen ja tarvittaessa suunnitelman korjaaminen vastaamaan muuttuneita olosuhteita on oleellinen osa tavoitteiden saavuttamista. Onnistuneella viestinnällä on iso rooli hankkeen elinkaaren aikana, tietoa välitetään hanketoimijoiden kesken ja viestimällä kohderyhmille saadaan aikaan kiinnostusta ja sitoutumista hankkeeseen.

Kysyttäessä hankkeen vaikuttavuuden seuraamisesta ja sen osoittamisesta hyödynnettävistä seuranta- ja arviointimenetelmistä huomataan käytössä olevan laaja valikoima erityyppisiä menetelmiä. Keskusteluja käydään kohderyhmän ja sidosryhmien kanssa täydentämään määrällisten tavoitteiden seuranta. Keskusteluilla toteutetaan lisäksi hankkeen jälkiseuranta eli miten hanke on muuttanut kohderyhmän toimintaa.

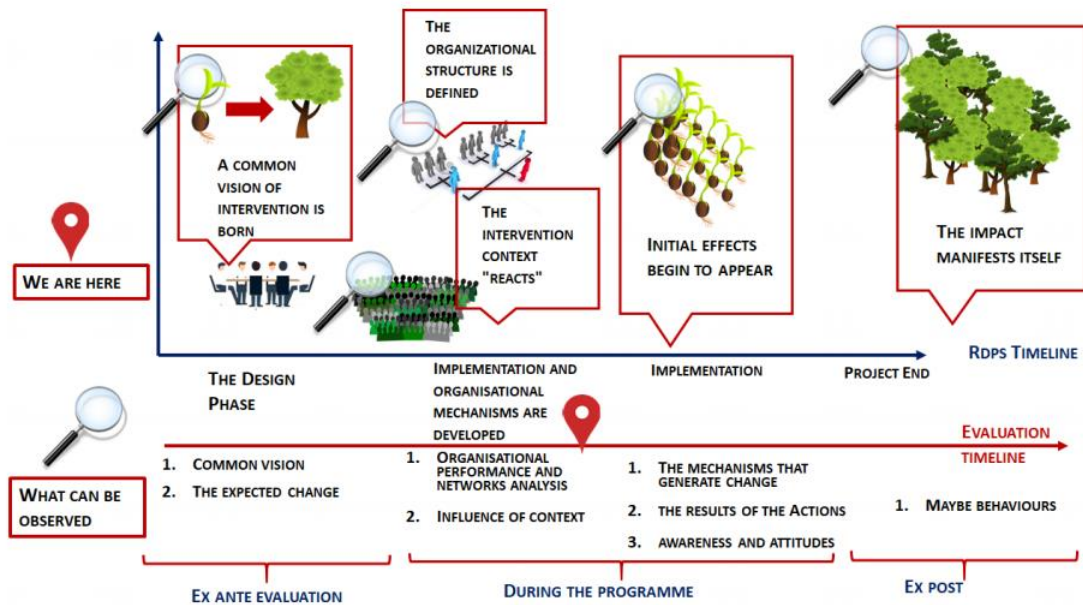
Määrälliset mittarit olivat merkittäviä seurantamenetelmiä ja tavoitteiden saavuttaminen osoitetaan pitkälti määrällisesti. Laadullinen arvio hankkeen vaikuttavuudesta vaatisi aikaloikkaa: työ hankkeessa saattaa olla jo päättynyt eikä seuranta ole enää tekemässä. Väittämästä, että vaikuttavuus näkyy monella tasolla vastaajan organisaation ulkopuolella, olivat eniten samaa mieltä pitkään hanketyössä olleet vastaajat. Voisiko olettaa, että hankkeen myönteiset seuraukset huomataan

ajan kuluessa, vaikka niitä ei tietoisesti enää seurata? Osa kehittämistoimenpiteistä ovat ns. läpileikkaavia, jolloin niiden vaikutukset ilmenevät myös muissa kehittämistoimenpiteissä ja sitä kautta niitä toteuttavien hankkeiden sisällä.

Kyselyssä nousee esiin kehittämishankkeiden erilaisuus – ne eroavat toisistaan mm. tarpeiltaan, tavoitteiltaan, tuloksiltaan, rahoitukseltaan ja kestoltaan. Hanketoteuttajat ovat erilaisia kansalaisjärjestöstä tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioon. Kaikille on oltava selvää, miksi hanke on olemassa ja miksi sen eteen tehtävä työ on merkityksellistä.

Vaikuttavuuden arvioinnista saadun vapaan palautteen perusteella vaikuttavuuden käsite on monitulkintainen ja terminologia epäyhtenäinen. Tietolähteissä korostuvat sosiaalialaan painottuneet vaikuttavuuden arvioinnin kaavat ja ohjeistus, joita ei voi soveltaa sellaisenaan kaikkiin maaseudun kehittämishankkeisiin. Iso haaste on erottaa hankkeen aikaansaamat vaikutukset ja vaikuttavuus muusta luonnostaan tapahtuvasta kehitymisestä. Hankkeilla pyritään estämään epätoivottu kehitys ja siinä määrällinen arviointi on hyvä.

Buscemi ja Tenna ovat esitelleet epistemologisen lähestymistavan (kuva 3) maaseutuohjelmien vaikuttavuudesta kilpailukykyyn ja ympäristöön, jossa projektin lähtökohtana on sidosryhmien yhteisen näkemyksen rakentaminen (Buscemi & Tenna 2020). Epistemologinen on filosofinen vierasana, joka liittyy tiedon pätevyyden tutkimiseen (Lappi 2001). Esityksessä maaseutuohjelman aikajana ja arvioinnin aikajana on eroteltu toisistaan, ne kuitenkin kulkevat rinnakkain. Mallissa hiekkahankkeen ensivaikutusten jälkeen hanke päättyy ja hankkeen arviointi päättyy. Hankkeen jälkeen sen vaikuttavuus ilmaantuu itsestään ja sitä voidaan tarkastella arvioinnin aikajanalla. Hankesuunnittelussa arvioinnin seuraamisen työpaketissa voi ottaa huomioon verrokkiryhmän, johon hankkeen toiminta ei ulotu, mikäli resurssit sen mahdollistavat.

KUVIO 14. Epistemologisen lähestymistavan kuvio (Buscemi & Tenna 2020)

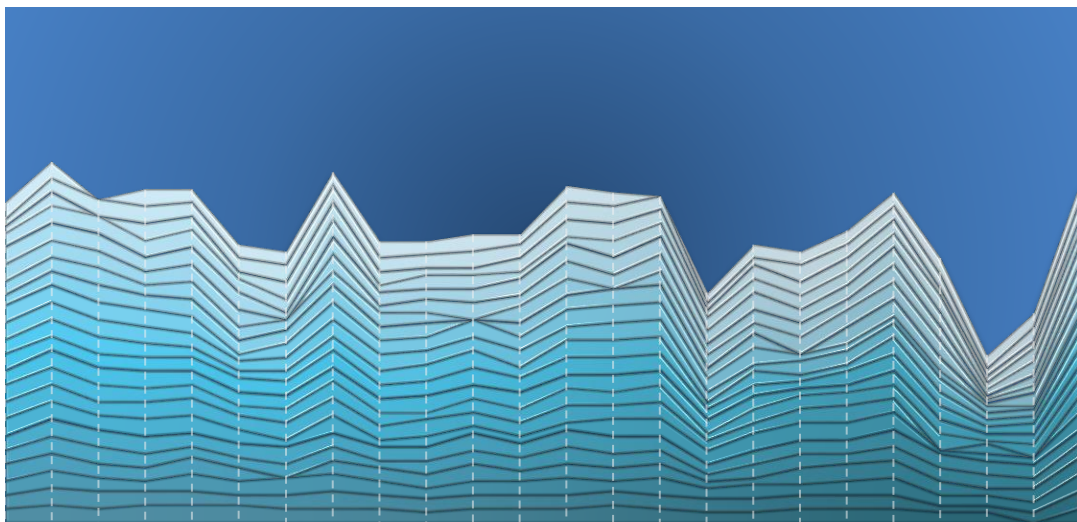
Kehittämishankkeen vaikuttavuuden arviointia olisi hyvä teettää hankkeen ulkopuolisella toimijalla. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (kuviota 14) väliset kumppanuussopimukset antavat mahdollisuuden esim. virkamiestyönä tehtävälle arvioinnille. Suomen kumppanuussopimuksessa tunnustetaan Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asuttujen alueiden kehityksen vaativan pitkän aikavälin huomiota, kehittämishankkeiden vaikuttavuuden arviointi tukee tätä vaatimusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021.)

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää maaseuturahaston Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja maakunnan viiden Leader-ryhmän välityksellä rahoittamien kehittämishankkeiden projektipäälliköiden mielipiteitä hankkeiden paikallisesta ja alueellisesta vaikuttavuudesta sekä sen arvioinnista.

Tämän työn tarpeellisuus tuli siitä, että maaseudun kehittämishankkeiden vaikuttavuuden arviointiin halutaan kehittää malli. Mallin suunnittelussa on otettava huomioon kehittämishankkeiden erilaisuus. Työn teoreettisen pohjan kokosin Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan toisen pilarin eli maaseudun kehittämisen taustasta, prioriteeteista ja tavoitteista. Toinen teema oli vaikuttavuuden arviointi. Haastattelu toteutettiin sähköisenä, anonymina mielipidekyselynä vuoden 2021 ensimmäisen kvartaalin aikana Pohjois-Pohjanmaalla käynnissä olleiden maaseudun kehittämishankkeiden projektipäälliköille.

Kyselyn kysymykset laadittiin koskemaan vaikuttavuuden käsitettä ja vaikuttavuuden arviointia maaseudun kehittämishankkeissa. Näihin väittämiksi muotoiltuihin valintakysymyksiin saadut vastaukset noudattivat karkeasti samantyyppistä kaavaa, kuvioon 15 on koottu kaikkien valintakysymysten väittämien arvioinnit Likertin asteikolla siten, että vaakasuora viiva edustaa kutakin vastaajaa ja pystysuora katkoviiva kutakin väittämää.

KUVIO 15. Karkea analyysi valintaväittämien vastaustrendistä kaikkien kyselyyn osallistujien kesken

Kyselyn tilastollinen merkitsevyys ei toteutunut, koska vastaajamäärä oli pieni. Kyselyllä tavoiteltiin 68 vastaajaa, joista 22 vastasi kyselyyn. Prosentuaalisesti osuus on kohtalainen, mutta kyselyä olisi voinut lähettää laajemmin ja näin saada suurempi vastausmäärä analysoitavaksi.

Olen tässä tehtävässä onnistunut tuomaan ajattelun aiheeksi arviointiin liittyviä haasteita ja esitellyt kolme projektiluontoisen työn vaikuttavuuden arviointiin kehitettyä menetelmää. Edelleen jää pohdittavaksi, onko mielekästä olettaa hankkeen projektipäällikön tekevän hankkeestaan vaikuttavuusarviointi hankkeen loppuvaiheessa, kun silloin on nähtävissä vasta hankkeen aikaansaamat alustavat tulokset. Iso haaste on erottaa hankkeen aikaansaamat vaikutukset ja vaikuttavuus muusta luonnostaan tapahtuvasta kehityksestä.

Ehdotan, että hankkeen vaikuttavuuden arviointi teetetään hankkeen päätyttyä irrallaan hankkeen omista toiminnoista niissä hanketyypeissä, joiden vaikuttavuus tulee ilmenemään hankkeen jälkeen.

LÄHTEET

Clark, Helène & Anderson, Andrea A. 2004. Theories of Change and Logic Models: Telling Them Apart. Hakupäivä 10.4.2021. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.

Buscemi, Virgilio & Tenna, Fabrizio 2020. The "Big Universe" Approach: A Mixed Method Approach to Build a Common Sense on RDP's Effects on Competitiveness and Environment. "Assessing the contribution of RDPs to a competitive and viable agricultural sector". The Good Practice Workshop by the European Evaluation Helpdesk for Rural Development 9–10.12.2020, Online. Hakupäivä 18.5.2021. https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/gpw-15_big-universe_it_tenna-buscemi.pdf.

Dahler-Larsen, Peter 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Hyvät käytännöt Menetelmä-käsikirja. Stakes 2005. Hakupäivä 11.4.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77071/vaikuttavuuden_arv.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

EUR-Lex 2021. Common agricultural policy (CAP). Hakupäivä 28.3.2021. https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/agricultural_policy.html.

Euroopan komissio 2021a. Maaseudun kehittäminen. Hakupäivä 26.3.2021. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_fi.

Euroopan komissio 2021b. Maaseudun kehittäminen. Hakupäivä 19.4.2021. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_fi.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahas-
ton (maaseuturahasto) tuesta maaseudun kehittämiseen ja neuvoston asetuksen (EY) N:o
1698/2005 kumoamisesta 17.12.2013/1305. Hakupäivä 18.4.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1305&from=en#d1246e3736-487-1>.

Euroopan unioni 2016. Eurooppalainen maaseudun kehittämisverkosto ENRD Maaseutuverkoston Eurooppa 2014–2020. Hakupäivä 8.4.2021. <https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/public-enrd-booklet-2016-fi.pdf>.

European Commission 2021a. Key graphs on the CAP. Pdf-tiedosto. Hakupäivä 16.5.2021. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/cap-expenditure-graph3_en.pdf.

European Commission 2021b. European structural and investment funds. Hakupäivä 8.5.2021. <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/Fl>.

European Network for Rural Development 2017. Priority & Focus Area Summaries. European Commission. Hakupäivä 19.4.2021. https://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rural-development-policy-figures/priority-focus-area-summaries_en.

European Network for Rural Development 2020. In Brief. European Commission. Hakupäivä 8.4.2021. https://enrd.ec.europa.eu/about/brief_en.

Eurostat 2020. Alueellisten typologioiden käsikirja - kaupunkien ja maaseudun typologia. Hakupäivä 18.4.2021. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Territorial typologies manual - urban-rural typology#Published indicators](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Territorial_typologies_manual_-_urban-rural_typology#Published_indicators).

Eurostat 2021. Postinumerot ja NUTS. Euroopan komissio. Hakupäivä 17.4.2021. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/correspondence-tables/postcodes-and-nuts>.

Helminen, Ville, Nurmio, Kimmo, Rehunen, Antti, Ristimäki, Mika, Oinonen, Kari, Tiitu, Maija, Kotavaara, Ossi, Antikainen, Harri & Rusanen, Jarmo 2014. Kaupunki-maaseutu-alueuokitus. Paikatietoihin perustuvan alueuokituksen muodostamisperiaatteet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. Pdf-tiedosto. Suomen ympäristökeskus. Hakupäivä 18.4.2021. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135861>.

Karhula, Timo, Niemi, Jyrki & Valtiala, Juho 2017. Suomen maa- ja elintarviketalous 2016/2017, (toim. Jyrki Niemi & Minna Väre). Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 17/2017, 42–43, 46. Pdf-

tiedosto. Luonnonvarakeskus. Hakupäivä 29.3.2021. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/538932/luke-luobio_17_2017.pdf?sequence=5&isAllowed=y.

Kukkonen, Kukka 2015. Maaseuturahaston hankemuodot ohjelmakausi 2014–2020. Maaseuturahaston rahoitusinfo 27.11.2015. Dia-esitys, diat 5, 7, 10, 24. Hakupäivä 26.3.2021. <https://docplayer.fi/30739277-Maaseuturahaston-hankemuodot-ohjelmakausi-maaseuturahaston-rahoitusinfo.html>.

Kuntalaki 10.4.2015/410. Hakupäivä 3.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D>.

Kuntaliitto 2021. Kuntanumerot ja kuntapohjaiset aluejaot. Alueluokat ja kuntanumerot 2021. Pdf-tiedosto. Hakupäivä 3.5.2021. <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat-ja-vaestotiedot/kuntanumerot-ja-kuntapohjaiset-aluejaot>.

Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta 15.7.2005/557. Hakupäivä 16.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050557>.

Lappi, Otto 2001. Epistemologia eli tieto-oppi, tietoteoria. Filosofiasanasto. Hakupäivä 8.5.2021. <https://www.mv.helsinki.fi/home/olappi/lukionfilosofia/sanasto/epistemologia.htm>.

Leader Suomi 2021. Mitä on Leader. Hakupäivä 8.4.2021. <https://www.Leadersuomi.fi/fi/>.

Maa- ja metsätalousministeriö 2021. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. Hakupäivä 21.4.2021. <https://mmm.fi/maaseutu/manner-suomen-maaseudun-kehittamisohjelma-2014-2020>.

Maaseutu.fi 2020. Tervetuloa muovaamaan tulevaisuutta Älykkäät maaseudut –tilaisuuksiin! Hakupäivä 21.4.2021. <https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/uutiset/uutiset-2020-1/tervetuloa-muovaamaan-tulevaisuutta-alykkaat-maaseudut-tilaisuuksiin>.

Maaseutu.fi 2021. Paikalliseen maaseudun kehittämiseen 83 miljoonaa euroa vuosina 2021–2022. Hakupäivä 26.3.2021. <https://www.maaseutu.fi/uutiset-2021/paikalliseen-maaseudun-kehittamiseen-83-miljoonaa-euroa-vuosina-2021-2022>.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020. Pdf-tiedosto. Maa- ja metsätalousministeriö. Hakupäivä 22.4.2021. <https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/maaseutuohjelma>.

Marine Stewardship Council 2021. MSC:n kestävä kalastuksen standardi. Hakupäivä 12.4.2021. https://www.msc.org/fi/standardit-ja-sertifiointi/kestavan_kalastuksen_standardi.

Ruokavirasto 2021. Hankerekisteri. Hakupäivä 23.4.2021. https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvA-JAXZfc/opendoc.htm?document=Published/raportointi.qvw&Sheet=SH_HR_FI&anonymous=true.

Suomen ympäristökeskus 2017. Tietoa elinkaariarvioinnista (LCA) ja elinkaariklinikatoimintamallista pk-yrityksille. Toimintamalli yritysten elinkaaristen ympäristövaikutusten kehittämiseksi (MALLI-Y) -hanke. Pdf-tiedosto. Hakupäivä 12.4.2021. https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/ToimintaMALLI_yritysten_elinkaaristen_Ymparistovaikutusten_kehittamiseksi_MALLIY.

The Center for Theory of Change 2021. Developing Indicators. Hakupäivä 10.4.2021. <https://www.theoryofchange.org/what-is-theory-of-change/how-does-theory-of-change-work/example/developing-indicators/>.

Tilastokeskus 2021. Seutukunnat 2021. Hakupäivä 15.4.2021. <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/seutukunta/>.

Tuusula 2021. Yleiskaavatyön tausta-aineistoa. Aluetehokkuusmallit. Pdf-tiedosto. Hakupäivä 18.4.2021. https://www.tuusula.fi/sivu.tmp?siivu_id=2802&d=2802.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Suomen kumppanuussopimus 2014–2020. Hakupäivä 7.5.2021. <http://www.rakennerahastot.fi/documents/10179/43217/kumppanuussopimus.pdf/>.

Wikipedia 2021. Theory of change. Hakupäivä 27.5.2021. https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_change.

Wilder Research 2009. Program theory and logic models. Pdf-tiedosto. Wilder Foundation.
Hakupäivä 11.4.2021. <http://www.evaluatod.org/assets/resources/evaluation-guides/logicmodel-8-09.pdf>.

Vaikuttavuuskysely

Pohjois-Pohjanmaalla toteutetaan paljon EU:n maaseuturahaston rahoittamia hankkeita. Tällä kyselyllä selvitetään kehittämishankkeiden projektipäälliköiden näkemyksiä hankkeen vaikuttavuuden arvioinnista. Kysely lähetetään projektipäälliköille, joiden hankkeet ovat meneillään vuonna 2021.

Kyselyn toimeksiantaja on Nouseva Rannikkoseutu ry:n hallinnoima Vaikuttavuus esiin -hanke. Kysely on osa Oulun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan opiskelijan opinnäytetyötä. Kyselyyn vastataan anonyymisti ja vastaaminen kestää 10-20 minuuttia.

Palautteesi avulla kehitetään vaikuttavuuden arviointia hanketyössä. Vaikuttavuus esiin -hanke hyödyntää kyselystä saatavia tietoja vaikuttavuusmallin kehittämisessä. Malli tukee hankesuunnittelua, tavoitteiden asettamista, niiden seuranta ja hankkeiden toteuttamista

Kiitos ajastasi ja kyselyyn osallistumisesta!

Virpi Tolonen, agrologiopiskelija Oamk, Luonnonvara-ala
7tovi00@students.oamk.fi

Satu Välijärvi, Vaikuttavuus esiin -hanke
satu.valijarvi@oamk.fi

1. Olen

Valitse yksi vaihtoehto kohdissa 1-5

- Mies
- Nainen
- En halua vastata

2. Organisaatiossani on työntekijöitä

- 1-5
- 6-10
- yli 10

3. Olen tehnyt hanketyötä

- alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- yli 10 vuotta

4. Meneillään olevan hankkeen kesto on

- alle vuoden
- 1-2 vuotta
- 3-4 vuotta
- yli 4 vuotta

5. Kehittämishankkeen hanketyyppi on

- Koulutus ja tiedonvälitys
- Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen
- Yhteistyö

6. Minulle vaikuttavuus kehittämishankkeessa tarkoittaa

Valitse väittämille mielestäsi osuvin vastausvaihtoehto

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Hankkeen välitöntä vaikutusta ihmisten arkeen ja toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hankkeen pitkäkestoista vaikutusta ihmisten arkeen ja toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maaseutuyritysten toimintamahdollisuuksien parantamista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikutusta aluekehitykseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hankesuunnitelmaan kirjattujen konkreettisten tavoitteiden saavuttamista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyrrä-indikaattorien mukaisten tavoitteiden toteutumista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hankesuunnitelmaan määritelty tarve on pienempi hankkeen päätyttyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hankkeesta jää konkreettinen tuotos elämään sen päätyttyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Tähän voit perustella/kommentoida vastauksiasi edelliseen kysymykseen

8. Mitä mieltä olet seuraavista vaikuttavuuteen liittyvistä väittämistä

Valitse väittämille mielestäsi osuvin vastausvaihtoehto

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Hankkeen vaikuttavuutta on vaikea arvioida	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikuttavuus ilmenee hankkeen päätyttyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikuttavuus näkyy monella tasolla organisaationi ulkopuolella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikuttavuussanastoa on vaikeaa tulkita	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hankkeen vaikutuksia ei voi täysin suunnitelluvaiheessa määritellä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hankkeeni edistää alueellista kehitystä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikuttavuutta ilmenee hankkeen toteuttamisvaiheessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikutukset tiedetään hankkeen suunnitteluvaiheessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminnan ja vaikutusten välillä on suora syy-seurausyhteys	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Tähän voit perustella/komentoida vastauksiasi edelliseen kysymykseen

10. Mitä mieltä olet seuraavista hankkeesi arviointiin liittyvistä väittämistä

Valitse väittämille mielestäsi osuvin vastausvaihtoehto

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Hankkeen suunnittelussa määritellyt mittarit ovat merkittävä apu arvioinnissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikuttavuuden arviointia varten kootaan tilastotietoa hankkeen aikana	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arviointiin tarvittavaa tietoa tallentuu hankkeen edetessä kalentereihin, palaverimuistioihin ja muihin tiedoetoihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Arviointiin tarvittavat tiedot kerätään asiakas- ja osallistujakyselyin ja haastatteluin

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Arviointia tehdään vasta loppuraportoinnin yhteydessä

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Hyrrä-järjestelmän indikaattorit tukevat hankkeen vaikuttavuuden arviointia

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Arvioinnissa tarvittavaa määrällistä tietoa kootaan systemaattisesti koko hankkeen ajan.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

11. Tähän voit perustella/komentoida vastauksiasi edelliseen kysymyksen.

12. Saan tarvittaessa tukea hankkeen vaikuttavuuden arviointiin

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto

- Rahoittajalta
- Omasta organisaatiosta
- Hanketoimijalta eri organisaatiosta
- En ole saanut tukea, vaikka olisin tarvinnut
- En ole tarvinnut tukea
- Jostain muualta, mistä

13. Kuinka määrittelet onnistumisen hanketyössä?

14. Millaisia seuranta- ja arviointimenetelmiä hyödynnät hankkeen vaikuttavuuden seuraamisessa ja sen osoittamisessa?

15. Vapaa palaute vaikuttavuuden arviointi -teemaan liittyen

16. Vapaa palaute kyselystä
